

PATRICK SÜSKIND
HERR SOMMER'İN
ÖYKÜSÜ

8. BASKI

Çeviri: TEVFIK TURAN

♥ can
çağdaş

PATRICK SÜSKIND
HERR SOMMER'İN
ÖYKÜSÜ

Can Çağdaş

Herry Sommer'in Öyküsü, Patrick Süskind

Almanca aslından çeviren: Tefik Turan

Die Geschichte von Herrn Sommer

© 1991, Diogenes Verlag AG, Zürich

Çizimler: © Jean-Jacques Sempé, Editions Gallimard, Paris

© 1994, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Onk Ajans Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1994

8. basım: Aralık 2022, İstanbul

Bu kitabın 8. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Bilal Sarıteke

Kapak resmi: © Sempé

Baskı ve cilt: Özkaracan Matbaacılık ve Ciltçilik San. ve Tic. Ltd. Şti.

Evren Mah. Gülbahar Cad. No: 62 Bağcılar / İstanbul

Sertifika No: 45469

ISBN 978-975-07-5125-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

PATRICK SÜSKIND
HERR SOMMER'İN
ÖYKÜSÜ

UZUN ÖYKÜ

Resimleyen

Sempé

Almanca aslından çeviren

Tevfik Turan

♥can

Patrick Süskind'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Koku, 1987

Güvercin, 1988

Üç Buçuk Öykü, 1998

Kontrbas, 2010

Aşk ve Ölüm Üzerine, 2014

PATRICK SÜSKIND, 1949 yılında Almanya'da, Münih kenti yakınlarındaki Ambach'ta doğdu. Münih Üniversitesi'nde Ortaçağ ve Modern Çağ Tarihi öğrenimi gördü. Önceleri televizyon dizilerine senaryolar yazdı. 1979'da yayımlanan ilk romanı *Koku* ile uluslararası üne erişti. 1980'de yazdığı ilk oyunu *Kontrbas*, Almanya, İsviçre ve Avusturya'da en çok oynanan oyunlar arasına girdi, ayrıca Edinburgh Festivali'nde ve Londra'daki National Theatre'da sahnelendi. *Koku*'nun ardından 1988'de *Güvercin* ve 1991'de *Herr Sommer'in Öyküsü* adlı romanları yayımlanan Süskind, günümüz Alman edebiyatının en saygın yazarlarından biri olarak kabul ediliyor. *Koku* ise yazarın başyapıtı sayılıyor.

TEVFİK TURAN, 1954'te İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi'nde Alman Dili ve Edebiyatı, sanat tarihi ve pedagoji okudu. 1981'den bu yana Hamburg Üniversitesi Türkoloji kürsüsünde Türkçe okutmanlığı yapıyor. Yabancılar için bir Türkçe kitabı (*Langenscheidts Praktisches Lehrbuch Türkisch*), iki sözlük çalışması (*Langenscheidt*) var. Patrick Süskind'in *Koku*, *Güvercin*, *Herr Sommer'in Öyküsü* ve *Kontrbas* adlı yapıtlarının yanı sıra Sten Nadolny'nin *Yavaşlığın Keşfi*, Walter Benjamin'in *Tek Yol* ve *Berlin'de Çocukluk*, Peter Handke'nin *Kalecinin Penaltı Anındaki Endişesi* ve *Solak Kadın*, Ernst Jandl'in *Daha İyisi Saksofon*, Cees Noteboom'un *İşte Şu Hikâye* adlı kitaplarını dilimize kazandırdı.

Daha ağaçlara tırmandığım zamanlardı... Çok, çok zaman geçti aradan, nice yıllar, onyıllar; boyum bir metrenin azıcık üstündeydi, yirmi sekiz numara ayakkabı giyiyordum ve uçacak kadar hafıftım –hayır, yalan değil; o zamanlar gerçekten uçabiliyordum– ya da en azından ramak kalmıştı uçmama... Daha doğrusu, çok yürekten istemiş ve gerektiği biçimde denemiş olsaydım, gerçekten başarırdım o zamanlar uçmayı, çünkü... çünkü bir keresinde hiç unutmam, az kalsın uçuyordum. Sonbahardı, okula başladığım yıl, okuldan eve dönerken rüzgâr öylesine güçlü esiyordu ki, kollarımı açmadan, rampadan atlayan kayakçılar gibi öne eğilmiş, hatta onlardan bile çok eğilmiş, rüzgâra yaslanmış, gene de düşmemiştim... sonra rüzgâra karşı koşarken okul tepesinin çayır-larından aşağı doğru –okul köyün dışındaki küçük bir tepenin üstündeydi– yere ayağımla azıcık vurup kollarımı açınca rüzgâr hemen kaldırmıştı bedenimi, ben de hiç zorlanmadan iki-üç metre yükseğe, on-on iki metre ileriye sıçrayabilmişim –Belki tam o kadar yükseğe, o kadar uzağa sıçrayamamışım ama ne fark eder!– önemli olan, az kalsın uçuyordum, paltomun düğmelerini çözmüş, iki yanını ellerimle tutup kanat gibi açmış olsaydım rüzgâr iyice havaya kaldıracaktı, ben de büyük bir hafif-

likle okul tepesinden yükselip vadinin üstünden uçacak, ormanı geçip aşağıya, kıyısında bizim evin olduğu göle doğru inecek, orada babamın, annemin, ablamın, ağabeyimin alabildiğine şaşkın bakışları altında –dördü de uçamayacak kadar büyümüş ve ağırlaşmışlardı– bahçenin üzerinde güzel bir dönüş yapıp göle doğru süzülecektim, neredeyse ta karşı kıyıya kadar, sonra da kendimi rüzgâra bırakıp yavaş yavaş ama öğle yemeğine de yetecek gibi eve ulaşacaktım.

Ancak ne paltomun düğmelerini çözdüm, ne de gerçekten havalanıp uçtum. Uçmaktan korkuya kapıldığım için değil, nasıl ve nereye ineceğimi, bırakın onu, bir daha yere inip inemeyeceğimi bilmediğimden. İnış için evimizin önündeki teras çok sertti, bahçe çok küçüktü, gölün suyu ise çok soğuktu. Yükselmek hiç sorun değildi. Ama sonra yere nasıl inerdi insan?

Ağaca tırmanma konusunda da buna benziyordu durum: Tırmanmak hiç de güç değildi. Dalları hemen önünde görüyordu insan, eliyle dokunup kalınlıklarını sınayabiliyordu kavrayıp kendini yukarı çekmeden önce. Ama aşağı inerken hiçbir şey görmüyordu göz; insanın az çok körlemesine ayağıyla aşağıdaki dallarda basacak sağlam bir yer bulmaya çabalaması gerekiyordu, çoğu zaman da o yer sağlam çıkmıyordu işte, çürük ya da kaygan oluyor, ya ayak kayıyor ya dal kırılıyordu; bu arada iki eliyle bir dala sıkı sıkı sarılmayan da yere taş gibi düşüyordu: “düşme yasası” denen, İtalyan bilgini Galileo Galilei’nin neredeyse dört yüz yıl önce keşfettiği ve hâlâ geçerli olan ilkeler uyarınca.

En kötü düşüşüm yine o yıl, okula başladığım yıl oldu. Bir köknarın dört buçuk metre yüksekliğinde bir yerinden gerçekleşti ve Galilei’nin, düşme yolu eşittir yerküre ivmesiyle zamanın karesinin çarpımının yarısı ($s=1/2gt^2$), diyen düşme yasasına tıpatıp uydu; sonuç ola-

rak da tastamam 0,9578262 saniye sürdü. Aşırı kısa bir zamandır bu. Yüz yirmi birden yüz yirmi ikiye saymak için gerekenden kısa, hatta “yüz yirmi bir” sayısını doğru dürüst söyleyemeyecek kadar kısa! O kadar inanılmaz bir hızla oldu ki bu düşüş, ne kollarımı açabildim ne pal-tomun düğmelerini çözüp paraşüt olarak kullanabildim; bırakın onu, aslında uçabileceğime göre düşmeme hiç mi hiç gerek olmadığı bile aklıma gelmedi – hiçbir şey düşünemez oldum o 0,9578262 saniyenin içinde; zaten ben daha düşmekte olduğumu kavrayıncaya kadar, Galilei’nin düşme yasalarından ikincisi uyarınca ($v=g.t$) saatte 33 kilometrelik bir varış hızıyla ormanın toprağına çakıldım, hem de öyle bir şiddetle çakıldım ki, başımın arkasını çarptığım kolum kalınlığındaki bir dal kırıldı. Bu olayı gerçekleştiren güce “yerçekimi” deniyor. Yerçekimi dünyanın en içlerinden gelen bir güç olarak onu bir arada tutmakla kalmıyor, ister büyük ister küçük olsun her şeyi, karşı konulmaz bir zorbalıkla kendine doğru çekiyor; öyle ki, ancak ana karnında yatarken ya da dalgıç olarak su altında süzülürken onun boyunduruğundan sözümona kurtulmuş oluyoruz. Düşüşten geriye bu temel dersin dışında kafamda bir şiş kaldı. Hemen birkaç hafta sonra kayboldu şiş ama yıllar geçtikçe, hava değişmeye yüz tutunca, özellikle kar kokusu duyulmasına yakın, şişin bir zamanlar oluştuğı yere bir karıncalanma, zonklamadır yerleşir oldu. Bugün bile, neredeyse kırk yıl sonra, başımın arkası güvenilir bir barometre gibi çalışır; meteorolojiden bile daha büyük bir kesinlikle söyleyebilirim; yarın yağmur mu kar mı yağacak, güneş mi açacak, yoksa fırtına mı çıkacak. Ama sanırım son zamanlarda bende başgösteren şu kafa dağınıklığı, dikkati toplama güçlüğü hep o köknardan düşüşün geç ortaya çıkan bir sonucu olmalı. Bu nedenle, örneğin bir konuyu izlemem, belli bir düşünceyi kısaca, özlüce dile getirmem gittikçe zorla-

şıyor, hele şu anlattığıma benzer bir öykü anlatıyorsam, lafın ucunu kaçırmamak için alabildiğine dikkat kesilmem gerekiyor, yoksa daldan dala atlıyor, sonunda da nereden başladığımı bile bilemez oluyorum.

Evet, demek daha ağaçlara tırmandığım zamanlardı – üstelik ağaca sıkça ve iyi tırmanırdım, yani her seferinde düşmüş değilim! Hatta alt taraflarında dalı olmayan, bu yüzden de insanın gövdeye sarılarak tırmanması gereken ağaçlara çıkabilir, bir ağaçtan ötekine geçebilirdim; sonra kendime oturacak birçok yer de yapmıştım, dahası, birinde damı, pencereleri, yaygısı olan eksiksiz bir ağaç kulübesi yapmıştım ormanın orta yerinde, on metre yüksekte – ah, sanırım çocukluğumun en büyük bölümünü ağaçlarda geçirdim ben, ağaçlarda yemek yedim, kitap okudum, yazdım, uyudum, İngilizcenin sözcüklerini, Latincenin düzensiz çekimli fiillerini, matematik formüllerini ezberledim, sonra fizik yasalarını, örneğin Galileo Galilei'nin sözünü ettiğim düşme yasalarını hep ağaçlarda öğrendim, ödevlerimi yaptım, sözlülere, yazılılara çalıştım; bir de ağaçlardan aşağı işemeye bayılmışımdır, düz ve geniş bir yay çizerek şırl şırl işemeye.

Ağaç tepeleri sessiz oluyordu, insanı rahat bırakıyorlardı orada. Annenin rahat bozan seslenişi, ağabeyin görev yükleyen buyruğu ulaşmıyordu o yerlere; duyulan yalnızca rüzgârla yaprakların hışırtısı, gövdelerin inceden gıcirtısıydı... Hele görünüm, göz önüne serilen o güzelim enginlik: Sadece bizim evin ve bahçenin ötesini değil, öbür evlerin, öbür bahçelerin de ötelerini, gölün arkasını, gölün gerisindeki dağlara kadar uzanan yerleri görebiliyordum; hele akşamları güneş batarken, işte o zaman ağaçlarımın en yüksek yerinden güneşin dağların da arkasına indiğini izleyebiliyordum; oysa aşağıda, yerdeki insanlar için güneş batmış oluyordu. Neredeyse uçmak gibiydi bu. Tam o kadar serüvenli, pek de öyle gösterişli

değildi belki ama gene de uçmanın yerini aşağı yukarı tutan bir şeydi; üstelik ben de doğal olarak yavaş yavaş büyüyordum, boyum bir on sekizi, kilom otuz ikiyi buluyordu artık; şöyle yaman bir fırtına esse de paltomun düğmelerini çözüp iki yana iyice açsam bile uçmaya elverişsiz bir ağırlıktı bu. Ama ağaca çıkmak –o zamanlar böyle düşünüyordum– yaşam boyu elimdeydi. Yüz yirmi yaşında bile tirit ihtiyar olarak oralarda, yukarılarda bir karaağacın, kayının, çamın tepesinde oturacaktım – yaşlı bir maymun gibi; oturup rüzgârın esintisiyle sallanacak, görünümü seyredecektim, gölün ötesini, dağların arkasını...

Ama size ne diye uçmaktan, ağaçlara çıkmaktan söz ediyorum ki! Galileo Galilei'nin şu düşme yasaları hakkında ne diye gevezelik yapıyorum ki; başımın arkasındaki aklımı karıştıran barometre noktası lafi da neyin nesi? Oysa anlatmak istediğim aslında bambaşka bir şeyken, Herr Sommer'in öyküsüyken – tabii bu iş, herhangi birinin dilinden ne ölçüde gelebilirse çünkü ortada olan öyle doğru dürüst bir öykü de değil, yalnızca bu garip adamın kendisiydi, yaşamının çizdiği yoldu –Daha doğrusu, yürüyüşe çıktığı yol mu desem acaba?– ve bu yol benimkiyle birkaç kez kesişmişti. Ama en iyisi, bir daha en başından başlayayım:

Daha ağaçlara çıktığım zamanlardaydı bizim köyde... daha doğrusu bizim köy olan Unternsee'de¹ değil, komşu köyde, Obernsee'de²; ama ha öyle olmuş ha böyle çünkü Obernsee, Unternsee ve bütün öbür köyler kesin biçimde birbirinden ayrılmış değil, nerede başlayıp nerede bittikleri seçilemeyecek biçimde bahçeler, evler, çiftlikler, kayıkhanelerden oluşan ince bir zincir halinde

1. (Alm.) Aşağı göl. (Ç.N.)

2. (Alm.) Yukarı göl. (Ç.N.)

art arda göl kıyısına dizilmişlerdi... İşte bu yörede, bizden uzaklığı iki kilometre bile olmayan bir evde “Herr Sommer” adlı bir adam yaşıyordu. Herr Sommer’in ön adını bilen yoktu; Peter miydi, Paul mu, Heinrich mi, Franz-Xaver mi, yoksa Doktor Sommer, Profesör Sommer miydi ya da Profesör Doktor Sommer mi – tek bilinen adının “Herr Sommer” olduğuydu. Herr Sommer’in çalıştığı işi, bırakın onu, bir mesleği olup olmadığını ya da eskiden herhangi bir işte çalışıp çalışmadığını bilen de yoktu. Yalnızca Frau Sommer’in bir mesleği olduğu biliniyordu: Oyuncak bebek yapıyordu. Badana ustası Stanglmeier’in evinde kiraladıkları dairede oturup her gün yünle, kumaşla, odun talaşıyla küçük oyuncak bebekler yapar, sonra onları haftada bir kez büyük bir paket halinde postaneye götürürdü. Postane dönüşü sırasıyla bakkala, fırına ve kasaba uğrar, tıka basa dolu alışveriş çantalarıyla evine döner; sonra gene bütün hafta evden çıkmayıp yeniden bebek üretti. Sommerlerin neresi olduğunu bilen yoktu. Günün birinde öylece gelip yerleşmişlerdi –kadın otobüsle, adam yürüyerek gelmişti– o gün bu gündür de oradaydılar işte. Çocukları yoktu, akrabaları yoktu, misafirleri de olmazdı.

Kimse Sommerlere, özellikle de Herr Sommer’e ilişkin hemen hemen hiçbir şey bilmediği halde, bu bayan o zamanlar bütün ilde en çok tanınan kişi olduğunu ileri sürmek pek yanlış olmaz. Bütün gölü çevreleyen en azından altmış kilometrelik bir yöre içinde Herr Sommer’i tanımayan tek bir insan yoktu; ne erkek, ne kadın, ne çocuk –hatta ne de bir köpek– çünkü Herr Sommer hep yollardaydı. Sabahın erken saatlerinden karanlık iyice bastırınca kadar çevreyi dolaşır. Herr Sommer’in yolları arşınlamadığı bir tek gün bile olmazdı bütün yıl. Kar ya da dolu yağabilir, fırtına çıkabilir, bardaktan boşanırcasına yağmur indirebilirdi, güneş ortalığı

kavurabilir, tayfun geliyor olabilirdi – Herr Sommer gezintisine çıkardı. Sabah saat dörtte ağlarını toplamak için göle açılan balıkçıların anlattığı üzere, çoğu zaman evinden güneş doğmadan çıkar, gece ilerleyip ay gökte iyice yükselince geri dönerdi. Bu süre içinde inanılmaz uzunlukta yollar aşmış olurdu. Bir gün içinde gölün çevresini dolaşmak –ki aşağı yukarı kırk kilometrelik bir yol demekti bu– Herr Sommer için olağanüstü bir şey değildi. Günde iki ya da üç kez ilçe merkezine gidip gelmek, on kilometre gidiş, on kilometre dönüş, Herr Sommer için işten bile değildi! Biz çocuklar sabahları yedi buçukta gözlerimizden uyku aka aka, sallana sallana okula yollanırken karşımıza dipdiri, saatlerce yol tepmiş bir Herr Sommer çıkardı; biz öğleyin yorgun ve acıkmış olarak eve dönerken dinç adımlarla arkamızdan yetişip bizi geçirdi; aynı günün akşamı, yatağa girmeden önce pencereden baktığımda da Herr Sommer'in uzun, zayıf bedeninin aşağıda, Göl Caddesi'nden bir gölge gibi acele acele geçtiğini gördüğüm olurdu.

Onu fark etmek güç değildi. Çok uzaktan bile kolayca seçilebilen, kendine özgü bir görünüşü vardı. Kışın uzun, siyah, çok bol, her adımda da gövdesinin üzerine geçirilmiş fazlasıyla büyük bir kabuk gibi sallanıp duran kalıp gibi bir palto giyerdi, bir de lastik çizmeleri ve kelini örten püsküllü takkesi vardı. Yazın ise –ki yaz mevsimi Herr Sommer için mart başından ekim sonuna kadar sürerdi, yani yılın uzunlukta eşi olmayan bir mevsimiydi– siyah kurdeleli, yassı bir hasır şapka, karamela rengi keten gömlek ve karamela rengi kısa pantolon giyerdi; bunun paçalarından uzun, sert, neredeyse yalnızca kaslı ve varisli damarlardan oluşan bacakları gülünç bir kuru-lukla belirip daha aşağıda bir çift kaba dağcı botunun içinde kaybolurdu. Martta göz kamaştırıcı bir beyazlık içinde olurdu bu bacaklar; üzerlerinde varisli damarlar

dallı budaklı, mürekkep mavisi bir akarsu örgüsü halinde açık seçik belli olurdu ama daha birkaç hafta sonra bal rengi denebilecek bir renk almış olurlardı bile. Temmuzda gömleği ile pantolonu gibi karamela rengine bürünür, sonbaharda ise güneşten, rüzgârdan, yağmurdan meşine dönerler, koyu kahverengi yüzeylerinde artık ne varisli damarlar, ne kirişler, ne de kaslar görülürdü; Herr Sommer'in bacakları o zaman yaşlı, kabuksuz bir sarıçam ağacının yumrulu dallarına benzer, sonunda da, kasında yani, uzun pantolonun içinde uzun, siyah paltonun altında kaybolur, başlangıçtaki peynirsi beyazlıklarını bir sonraki ilkbahar gelinceye kadar gözlerden uzak, yavaş yavaş yeniden örtünmeye koyulurlardı.

Herr Sommer yaz olsun kış olsun iki şey taşırdı yanında; onu bu şeyler yanında olmaksızın gören olmamıştı hiç: Bunlardan biri elinden düşürmediği bir sırık, öbürü sırt çantasıydı. Baston öyle sıradan bir gezinti bastonu değil, uzunca, hafif dalgalı bir sırıktı; boyu Herr Sommer'in omzunu geçen ve üçüncü bir bacak görevi gören bu sırık olmasa Herr Sommer o olağanüstü yürüyüş hızına erişemez, sıradan bir yürüyüşçünün sınırlarını kat kat aşan o inanılmaz uzaklıkların üstesinden gelemezdi. Sırığı her üç adımda bir sağ eliyle öne atar, yere bastırır, sonra var gücüyle üstüne abanarak ilerlerdi, öyle ki insanın gözüne Herr Sommer'in bacakları yalnızca üzerinde bedeninin kayıp gittiği araçlarmış, yürümesini sağlayan asıl güç ise sağ koldan gelip sırıkla yere iletiliyormuş gibi görünürdü – tıpkı ırmaklarda yayvan teknelerini suyun dibine sırık bastırarak yürüten kimi kayıkçılar gibi. Sırt çantasına gelince çanta hep boştu ya da hemen hemen boştu, çünkü içinde bilindiği kadarıyla Herr Sommer'in yağlı ekmeği, bir de katlanmış duran, yolda yağmura yakalandığı zaman üzerine geçirdiği, kalçalarına kadar inen bir muşamba pelelerinden başka bir şey olmazdı.

Çağdaş Alman edebiyatının önde gelen yazarlarından Patrick Süskind, bu kitabında, büyümekte olan bir çocuğun gözüyle dünyanın ve insanlığın fotoğrafını çekiyor sanki. Bir çocuk, dünyayı ve kendini nasıl tanır? Sevgi ve adalet duygusunu nasıl keşfeder? Öteki insanlar –anne, baba, ağabey, abla olsalar da– kimlerdir? Başkaları cennet midir, yoksa cehennem mi? Büyümekte olan bir insanın karşılaştığı engellere karşı gösterdiği, aslında bütün insanlığa yönelik o acımasız tepki. Ve ona gereksinim duyulduğunda insanın yardımına koşmayan Tanrı. Yaşam ve ölüm düşüncesi... Özetlersek: *Herr Sommer'in Öyküsü*, yediden yetmişe her yaşta insanın bir solukta okuyacağı, çarpıcı, neşeli ve kederli bir uzun öykü. Üstelik bu güzel öyküyü, ünlü çizer Sempé resimlemiş.

#büyüme #çocukgözüyle #insandoğası #aile #kesişenhayatlar
#masumiyetinkaybı #çocuklukansıları

Kapak resmi Sempé

can yayinlari.com | f | i | v can yayinlari

uzun öykü

ISBN 978-975-07-5125-7

9 789750 751257